

Lejlighedssangen som folkelig genre

Af Jesper Jensen

Lejlighedssangen er både et nationalt og et politisk fænomen. Den er også et fuldkommen enestående fænomen indenfor alle kunstneriske udtryk. Forfatteren Jesper Jensen ved, hvad han snakker om, for han har selv skrevet lejlighedssange i mere end 40 år.

Lejlighedssangen er et fuldkommen enestående fænomen indenfor alle kunstneriske udtryk. Jeg vil til en begyndelse forsøge at afgrænse den fra andre udtryk på to kriterier: et æstetisk og et socialt.

Æstetisk adskiller lejlighedssangen sig fra andre sange, digte, tekster af enhver art – ved at være knyttet til en konkret situation på et bestemt tidspunkt plus (og det er såre vigtigt) ved at være bundet til dette og ikke aspirere til nogen form for eviggyldighed eller almengyldighed. I sin helt rene form er lejlighedssangen skrevet til en bestemt person i anledning af en bestemt begivenhed. Andre varianter af lejlighedssange knytter sig ikke til bestemte personer, men lader sig beskrive i kraft af deres tidsbundethed, deres tilknytning til en anledning, en lejlighed i videre forstand.

Socialt adskiller lejlighedssangen sig fra andre udtryk ved at bygge på et konkret fællesskab. I sin rene form ytrer det sig ved, at den er skrevet med henblik på at blive afsunget af en gruppe mennesker, som er samlet i en ganske bestemt anledning. Varianter af lejlighedssange kan være beregnet på at blive fremført for mennesker – men det handler altid om, at disse mennesker

har forsamlet sig og ved, hvorfor de har gjort det.

Ud fra disse to kriterier kan vi beskrive tre typer af lejlighedssange: Festsange, revyviser og aktionssange.

I *festsangen* ser vi lejlighedssangen i sin reneste form: En situationsbundet fællessang, koncentreret om en bestemt person. Den er som regel knyttet til livets ritualer i vores kultur: Fødselsdage, konfirmationer, bryllupper – men også mindre ritualiserede situationer kan give spillerum for lejlighedssange (festsange): House-warming, hjemkomst, forlovelser, større udenlandsrejser, hædersbevisninger, osv.

Revyvisen betragter man normalt ikke som en lejlighedssang. Det hænger sammen med revyens midlertidige degeneration. Revy betyder gensyn – og det vil sige gensyn med personer og begivenheder, som man har oplevet indenfor en ikke særlig lang fortid. Revyvisen er et kritisk udsagn, en stillingtagen til en person, til en tendens, til en begivenhed i tiden – og den bygger på et fællesskab i oplevelse, i viden – men ikke nødvendigvis (måske snarere – i bedste fald – tværtimod) et fællesskab i opfattelse!

Revyvisen bygger ikke på fællesskabet i det omfang, at publikum nødven-

digvis skal synge med på sangen. Men den har det fællestræk med lejlighedssangen som sådan, at den er bundet til en tid, til en situation, til en lejlighed: Den stræber ikke mod almengyldighed. At revyviser ind imellem kan blive »ever-greens« er undtagelsen, som bekræfter regelen. Men på den anden side: Efter min mening er en virkelig god revyvis en sang, som er så tidsbundet, at den ikke kan forstås, når der er gået nogle år!

Aktionssangen er et forholdsvis nyt fænomen – i al fald i vores tid. Der skal holdes en demonstration. Der er indkaldt til et møde. Der skal marcheres. Der skal siges JA eller NEJ til et eller andet – eller mennesker, som har fælles interesser, skal mindes om dem. Der er masser af gamle sange, som er brugbare i den sammenhæng. Men der er brug for en ny sang, som handler om her og nu. (Mange af de gamle HAR forresten handlet om her og nu – engang!).

Der er en lejlighed. Der er et fællesskab. Måske skal sangen synges af hele forsamlingen – måske skal den synges for forsamlingen af en solist. Det er stadigvæk en sang, som er skrevet til netop den bestemte anledning, til den særlige lejlighed. Og det giver sangen en helt speciel »kvalitet«.

Festsange – revyviser – aktionssange. Vi kender dem allesammen og elsker dem (eller bliver vrede?). De findes, og de bliver skrevet hele tiden. Der er en uafsladelig produktion! Sangen til festens genstand. Visen ved afslutningen af et kursus. Sangen, som fremmer kampen. Vi synger med – eller vi lytter. Det er her og nu. Det handler om den lejlighed, som bringer os sammen.

Og så har jeg gemt to kriterier til sidst, som kendetegner lejlighedssangen i vores sammenhæng. Det er det nationale – og det er det politiske.

Lejlighedssangen i bred forstand er et specielt dansk fænomen! Jeg havde det på fornemmelsen, men jeg blev usikker og forespurgte hos de autoriteter, som jeg mente kunne retlede mig. »Er lejlighedssangen noget, som findes i andre lande?« – spurgte jeg. De lærde mennesker, som jeg spurgte, blev meget forbavset over spørgsmålet. Men de kunne ikke komme på andre steder i verden, hvor denne tradition fandtes. Det er det *nationale*.

Så kommer vi til det *politiske*. Lejlighedssangen er en kunstart, som først og fremmest dyrkes af amatører! Og det er en politisk side af sagen. Det er det, som gør lejlighedssangen til en folkelig kunstart.

Der findes næppe den familie i Danmark, der ikke har en digter i sin kreds, som er rede til at levere en sang til festen. Der afholdes ikke mange kurser eller etableres møder, som ikke blandt sine deltagere har nogen, der kan levere en tekst til afslutningsfestens revy. Og i enhver politisk gruppering er der nogen, som kan overtales til at bruge deres evner på at lave en sang, som deltagere kan synge med på.

Lejlighedssangen kan erobres af

kommercielle kræfter. Det kan alting! Men der findes folkelige kræfter, som er uafhængige af ferme sang-sælgere og kvikke vise-forfattere.

Det smukkeste er, når hyldesten, kritikken og mobiliseringen ikke marcherer – men danser fremad på lette versefødder!

**VISEFORFATTERE
OG DUPLIKERING**

Festsange Forfattes
Hurtigt & Billigt
BDB Bævnevangen 1
(01) 60737

HUMØR-RAKETTEN
Jernbane Alle 95
01-74 61 26
Vanløse

Spøg-Skæmt
Festartikler
Sange forfattes
Fyrværkeri

BORDBOMBEN
Islevhusvej 39
Telf. 01 60 46 35

Sange forfattes og kopieres.
Stort udvalg i færdige sange
sangskjulere. Festartikler, spøg
skæmt, papirvarer, o.m.a.
Lukket hver mandag

Sange

Sange forfattes
Hvem sangen skal gælde,
den selv skal fortælle,
personlig den bliver
når sangen vi skriver.

HUMØR-RAKETTEN
Jernbane Alle 95
Tlf. 01 74 61 26
Tirsdag lukket

Festsang med glæde - det er 01
Kniber det lidt med tips til sangen? Tal m
Da bli'r Deres sang glad, personlig -
Bogtrykpapir, farver, vignetter; evt. f
- Om ønsket sendes nyttigt og grat

Folk skriver selv utallige lejlighedssange. Men kniber det med inspirationen, står der professionelle sangskrivere klar til at levere den ønskede »personlige« vare. Mange lokalaviser har ligefrem faste rubrikker med sang-annoncer – eksemplet er fra Brønshøj-Husum.